

نقش واسطه‌ای تعارض زناشویی در رابطه بین گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گرایش به

طلاق و خیانت

سحر واقفی^۱، سعید جهانیان^{۲*}

Sahar Vaghefi³, Saeid Jahanian^{4*}

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش واسطه‌ای تعارض زناشویی در رابطه بین گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گرایش به طلاق و خیانت انجام شد. طرح پژوهشی حاضر همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه افراد متأهل مراجعه کننده به مراکز خدمات مشاوره و روانشناسی واقع در منطقه ۸ شهر تهران در بهار سال ۱۴۰۲ بود. نمونه گیری به روش در دسترس انجام شد و براساس فرمول کلاین تعداد ۲۵۰ نفر انتخاب گردید. جهت جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه گرایش به طلاق روزلت جانسون و مورو (۱۹۸۶)، پرسشنامه نگرش به خیانت واتلی (۲۰۰۸)، پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی و پرسشنامه تعارضات زناشویی ثنایی، ذاکر و دیگران (۱۳۸۷) استفاده گردید. یافته‌ها نشان داد که تعارض زناشویی در رابطه بین گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گرایش به طلاق و خیانت نقش واسطه‌ای دارد. همچنین متغیر برونزاد استفاده از شبکه‌های اجتماعی علاوه بر اثر مستقیم و معنادار بر متغیر درونزاد گرایش به خیانت با ضریب استاندارد بتا ۰/۳۵۲ دارای اثر غیر مستقیمی بر این متغیر از راه میانجی گری متغیر تعارضات زناشویی نیز با ضریب استاندارد ۰/۱۹۳ می‌باشد. همچنین میزان برونزاد استفاده از شبکه‌های اجتماعی بدون آنکه اثر مستقیم و معناداری بر متغیر درونزاد نهایی گرایش به طلاق داشته باشد، دارای اثر غیر مستقیم با ضریب استاندارد ۰/۱۰۹ با میانجی گری تعارضات زناشویی است. نتایج نشان داد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات زناشویی تاثیر معنادار دارد. همچنین در خصوص تعارضات زناشویی بر گرایش به طلاق نتایج نشان داد که تعارضات زناشویی بر گرایش به طلاق تاثیر معنادار دارد و فرضیه تایید می‌گردد. در خصوص استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر گرایش به خیانت نیز نتایج نشان داد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر گرایش به خیانت تاثیر معنادار دارد. نتایج در خصوص تعارضات زناشویی بر گرایش به خیانت نتایج نشان داد تعارضات زناشویی بر گرایش به خیانت تاثیر معنادار دارد و فرضیه تایید می‌گردد. در نهایت نتایج نشان داد تعارض زناشویی در رابطه بین گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گرایش به طلاق و خیانت نقش واسطه‌ای دارد و فرضیه تایید می‌گردد.

کلیدواژه:

تعارض زناشویی، گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی، گرایش به طلاق و خیانت

^۱ دانشجوی ارشد روانشناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران.

^۲ استادیار گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

^۳ Master Student of psychology, Department of psychology, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran.

^۴ Assistant Professor, Department of psychology, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran
(Corresponding Author)

مقدمه

خانواده^۱ را می‌توان اساسی‌ترین نهاد جامعه در کلیه جوامع بشری، پایه و اساس اجتماع و خاستگاه فرهنگ‌ها، تمدن‌ها و تاریخ انسان دانست (صادقی و عرفان منش، ۲۰۱۳). اگر نهاد خانواده در جامعه از سلامت برخوردار باشد، می‌توان گفت که آن جامعه نیز به سمت سلامت پیش خواهد رفت. به گونه‌ای که می‌توان اذعان کرد که سلامت یا عدم سلامت یک خانواده تضمین کننده شکوفایی یا فروپاشی یک جامعه است (کوهن^۲ و استرانگ^۳، ۲۰۲۰). نهاد خانواده با ازدواج شکل می‌گیرد. ازدواج را می‌توان یکی از اساسی‌ترین و ممتازترین رسوم مدنی دانست که افراد جهت ارضای نیازهای عاطفی، جنسی و امنیت به سمت آن سوق پیدا می‌کنند. ازدواج را می‌توان شکلی از روابط انسانی در نظر گرفت که عملکردی پویا دارد و اگر ازدواج سلامت و روابط در آن صمیمی و سازنده باشد؛ باعث شکوفایی و توسعه فردی در اعضا می‌شود (فریر^۴، ۲۰۲۰).

خانواده در دهه‌های اخیر به گونه‌ای روزافزون با مخاطرات زیادی مواجه بوده است. بسیاری از خانواده‌ها در عملکردهای احساسی، شناختی و اجتماعی دچار اختلال شده‌اند که این خود موجب شده است اعضای خانواده رضایت کمتری را تجربه کنند. عدم رضایت در خانواده افراد را به سمت اختلالات روانی و ناپهنجاری‌های اجتماعی سوق می‌دهد و این خود می‌تواند موجب طلاق^۵ شود (ونگ^۶ و دیگران، ۲۰۱۵). طلاق در واقع تحت عنوان گسستن اساسی‌ترین نهاد جامعه یعنی خانواده تعریف می‌شود. در واقع طلاق را عملی قانونی نیز می‌توان در نظر گرفت چرا که پایان رابطه زناشویی زیر نظر سازمان‌های مربوطه ثبت می‌شود (هارکونن^۷، ۲۰۱۴). طلاق را می‌توان از جنبه‌های مختلف بررسی نمود. اولین جنبه روانی است چرا که این عمل باعث ایجاد مشکلات روانشناختی در اعضای خانواده و حتی بستگان و دوستان می‌شود، دومین جنبه، جنبه اقتصادی می‌باشد؛ چرا که از لحاظ مالی مشکلاتی برای اعضا ایجاد می‌شود (ونگر^۸، ۲۰۲۰) و جنبه بعد، اجتماعی است، زیرا این عمل بر اساس فرهنگی که در جامعه حاکم است به اشکال گوناگون در جامعه تعبیر می‌شود (گاتمن^۹، ۲۰۱۴). باید در نظر داشت پس از ازدواج بیشتر افراد از خود و همسرشان انتظار دارند که در طول ازدواجشان از نظر جنسی و عاطفی وفادار بمانند. زمانی که فردی ازدواج می‌کند انتظار دارد که در یک رابطه وفادارانه قرار بگیرد و شریک زندگی فرد چه از لحاظ جنسی و چه عاطفی وفادار باشد. همچنین وفاداری از نظر جامعه نیز امری با اهمیت تلقی می‌شود و داشتن رابطه^{۱۰} بیرون از ازدواج عموماً یک رفتار مذموم برشمرده می‌شود. یکی از معضلاتی که اغلب زوج‌ها را به روان درمانی و در مرحله آخر طلاق سوق می‌دهد داشتن روابط خارج از محدوده ازدواج یا همان خیانت^{۱۱} است (کلایتون^{۱۱}، ۲۰۱۴). عمده‌ترین و با اهمیت‌ترین عاملی که موجب بی‌ثباتی کارکرد خانواده و اختلال در روابط زناشویی می‌باشد، خیانت زناشویی است. این امر خانواده را با مشکلات اساسی رو به رو می‌کند از این رو مورد توجه روانشناسان قرار گرفته شده است (فینچام^{۱۲} و می^{۱۳}، ۲۰۱۷). خیانت زناشویی در زمان تأهل موجب شوک عمیقی به شریک زندگی و خانواده می‌گردد. خیانت آسیبی است

¹ family

² Cohen, T. F.

³ Strong, B.

⁴ Ferrier, S.

⁵ divorce

⁶ Wang, Y. H.

⁷ Härkönen, J.

⁸ Wagner, M.

⁹ Gottman, J. M.

¹⁰ infidelity

¹¹ Clayton, R. B.

¹² Fincham, F. D.

¹³ May, R. W.

که در زندگی هر زوجی امکان اتفاق آن وجود دارد (فای^۱ و میمز^۲، 2019). این امر باعث می‌شود که همسر فرد و به طور کل تمام خانواده ضربه^۳ انکار ناپذیری ببینند. خیانت را می‌توان شکلی از رابطه احساسی یا جنسی که با شخصی جز شریک زندگی برقرار می‌شود تعریف نمود، لازم به ذکر است که این عمل به صورت پنهانی انجام می‌شود (اروج^۴ و انجم^۵، 2015). به تعبیر دیگر خیانت، برقراری رابطه جنسی یا وقف منابع عاطفی مانند عشق، زمان و توجه به فردی غیر از شریک زندگی است. معمولاً خیانت عاطفی از خیانت جنسی جدا در نظر گرفته می‌شود اما نمی‌توان مرز مشخصی میان این دو در نظر گرفت چرا که عموماً باهم اتفاق می‌افتند (گیت^۶ و دیگران، 2017). این امر آثار ویرانگری را دربر دارد و از اساسی‌ترین عوامل عدم رضایت زناشویی و بنیان تعارضات زناشویی (شیرن^۷ و دیگران، 2018) و طلاق در نظر گرفته می‌شود (بورست^۸، 2015). از طرف دیگر عوامل متعددی می‌توانند موجب بروز طلاق و خیانت زناشویی شوند، یکی از این عوامل استفاده از شبکه‌های اجتماعی^۹ است (ویدانتاری^۹ و دیگران، 2019).

شبکه‌های اجتماعی یکی از عواملی هستند که می‌توانند بستر ساز شرایطی باشند که خیانت زناشویی اتفاق بیفتد و موجب کم شدن روابط و حتی طلاق شوند (مک دانیل^{۱۰} و دیگران، 2017). در سال ۱۹۶۰ دانشگاه ایلی نیوز آمریکا اولین بار بحث شبکه‌های اجتماعی عنوان شد و پس از آن در سال ۱۹۹۷ نخستین سایت شبکه اجتماعی با نام سیکس دیگریس^{۱۱} راه اندازی شد (فتحی و دیگران، ۱۳۹۳). شبکه اجتماعی با حضور اورکات در بین کاربران ایرانی در سال 2007 فراگیر شد و در زمان کمی آنقدر رشد کرد که پس از برزیل و آمریکا، ایران سومین کشور حاضر در اورکات شد (مجردی و دیگران، ۱۳۹۳). ارتباط، بخصوص ارتباطی که از عمق برخوردار باشد برای اغلب انسان‌ها خوشایند است، زمانی که فرد نتواند با دیگری ارتباط برقرار کند احتمال این که افسرده شوند بسیار بالا می‌رود (کلاس^{۱۲} و دیگران، 2020). در دنیای کنونی بخصوص از زمانی که تکنولوژی در زندگی روزمره نقش پررنگی یافت؛ مفهوم و الگوهای ارتباطی پیشین خانواده شکلی تازه به خود گرفته‌اند و از محدوده تعاریف کهنه خارج شده‌اند، دگرگونی‌های ایجاد شده بخصوص افزایش گرایش افراد به استفاده از فضای مجازی موجب شده است که خانواده‌ها با چالش‌های بسیاری مواجه شوند و عملکرد آن‌ها مختل شود (رحیمی و دیگران، 1396). زمانی که افراد یک خانواده بیش از حد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی می‌پردازند، روابط اعضا دچار خلل می‌شود و افراد از یکدیگر فاصله می‌گیرند و فضای خانواده به گونه‌ای می‌شود که علی‌رغم این که افراد در کنار هم زندگی می‌کنند اما با یکدیگر تعامل کمتری خواهند داشت؛ عاطفه کمتری به یکدیگر نشان می‌دهند و ارتباطات کم عمق‌تری برقرار خواهند کرد (رید جاسیاکوس^{۱۳} و دیگران، 2016). آمارها حاکی از آن است که اعتیاد به اینترنت می‌تواند باعث بروز تعارضات و مشکلاتی در نظام خانواده و روابط زناشویی شود که پدیده طلاق عاطفی و در نهایت طلاق قانونی از نتایج چنین مشکلاتی است (پیکانیان و فرهادی، 1396). شبکه اجتماعی ممکن است منجر به افزایش خیانت زناشویی شود که خیانت خود از عوامل عمده نارضایتی زناشویی و همچنین دلیل اصلی درگیری‌ها و ناسازگاری‌ها و تعارضات زناشویی

¹ Fye, M. A.

² Mims, G. A.

³ Urooj, A.

⁴ Anjum, G.

⁵ Guitar, A. E.

⁶ Scheeren, P.

⁷ Borst, J. B.

⁸ social media

⁹ Widianari, M. M.

¹⁰ McDaniel, B. T.

¹¹ six degrees

¹² Keles, B.

¹³ Reid Chassiakos, Y. L.

و جنسی می‌باشد (صحنی^۱ و جین^۲، 2018) و همچنین یکی از شاخص‌ترین موانع در روابط زناشویی و طلاق محسوب می‌شود (نورسیفا^۳، 2020).

اگرچه شبکه‌های اجتماعی احساسات مثبتی را برای مردم به ارمغان می‌آورد؛ اغلب موجب دگرگونی‌هایی می‌شود که نتایج چشمگیری به دنبال خواهد داشت؛ یکی از با اهمیت‌ترین این نتایج تعارض زناشویی^۴ است (فرانکل^۵ و دیگران، ۲۰۱۵). زمانی که دو نفر به صورت زن و شوهر در کنار هم هستند، به علت ماهیت تعامل آن‌ها، تعارض امری اجتناب ناپذیر می‌شود، مواقعی وجود دارد که زوجها با یکدیگر اختلاف نظر دارند و قادر نیستند نیازهای هم را برآورده سازند و این خود موجب بروز خصومت و تعارض خواهد شد. تعارض زناشویی شکلی از روابط زناشویی است که در آن رفتارهای قهرآمیز مثل اهانت و سرکوفت، عیب جویی و حمله بدنی وجود دارد و همسران نسبت به هم احساس کینه توزی، تنفر و غضب دارند و هر یک معتقدند که دیگری فرد ناپسند و ناپهناجاری است که باعث آزار و زحمت او می‌شود (علی^۶ و دیگران، 2022). تعارض زناشویی از نظر کیکولت گلاسر و دیگران (۱۹۹۳) برآمده از ناهماهنگی همسران در نوع نیازها، شیوه‌های برطرف کردن آن‌ها، خودپسندی، تفاوت در خواسته‌ها و رفتارهای غیرمسئولانه نسبت به روابط زناشویی و ازدواج است (به نقل از کیکولت گلاسر^۷، 2018). زمانی که تعارض‌های زناشویی شدید شود ممکن است پیامدهایی چون طلاق قانونی یا عاطفی (بیکانیان و فرهادی، ۱۳۹۵) و خیانت زناشویی را به دنبال داشته باشد (عطاپور و دیگران، 2021). به نظر می‌رسد با تغییراتی که به واسطه رشد و پیشرفت تکنولوژی و در ادامه آن گسترش فعالیت در شبکه‌های مجازی، نهاد خانواده به عنوان یکی از اساسی‌ترین و بنیادی‌ترین بخش یک جامعه در معرض آسیب‌های بسیاری از جمله طلاق و خیانت قرار گرفته است. همچنین با توجه به مطالب عنوان شده، تعارض‌های زناشویی عنصری است که می‌تواند در تشدید و بروز این ناپهناجاری‌ها نقش داشته باشد (گنجی و دیگران، ۱۳۹۴).

فریبرز، ساروخانی و حضرتی صومعه (1400) در پژوهشی نشان دادند که بین متغیر مستقل اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی و متغیر وابسته تعارضات زناشویی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد؛ لیکن اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی از طریق متغیرهای واسطه صمیمیت، از خودبیگانگی، دین داری، سلامت روانی و پایبندی به سنت‌ها و ارزش‌ها بر متغیر وابسته تعارضات زناشویی تاثیرگذار و دارای رابطه‌ای معنادار است که از این بین، متغیر صمیمیت زناشویی (به میزان 0/36)، دارای بیش‌ترین مقدار ضریب تأثیر می‌باشد. نبی‌آناهیتا و دیگران (1399) در پژوهشی با عنوان معادلات ساختاری در رابطه بین گرایش به طلاق با مهارت‌های ارتباطی و سلامت خانواده اصلی با نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی و تعارضات زوجین نشان دادند که سلامت خانواده اصلی از طریق تعارضات زوجین و صمیمیت زناشویی با گرایش به طلاق رابطه دارد. همچنین مهارت‌های ارتباطی از طریق تعارضات زوجین و صمیمیت زناشویی با گرایش به طلاق رابطه دارد و هر یک از متغیرهای تعارضات زوجین و صمیمیت زناشویی با گرایش به طلاق نیز به صورت مستقیم در ارتباط هستند. اولاومی^۸ و دیگران (2022) در پژوهشی با عنوان رسانه‌های اجتماعی، مبنایی برای بی‌ثباتی زناشویی و خشونت خانگی نشان دادند که

¹ Sahni, S. P.

² Jain, G.

³ Nursyifa, A.

⁴ marital conflict

⁵ Frankel, L. A.

⁶ Ali, P. A.

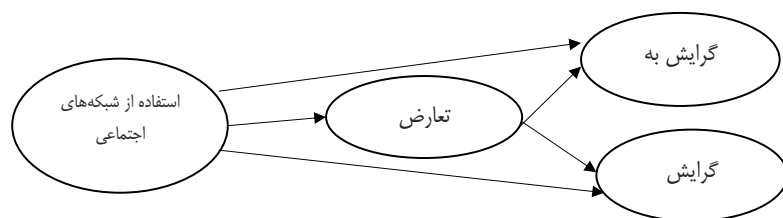
⁷ Kiecolt-Glaser, J. K.

⁸ Olawumi, K.

شبکه‌های اجتماعی در افزایش تعارضات زناشویی و به خصوص خشونت‌های خانگی نقش مهمی دارند. گول¹ و دیگران (2019) در پژوهشی به بررسی تأثیر استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر رفتار زوج‌های متأهل پرداختند. نتایج نشان داد که اعتیاد به استفاده از رسانه‌های اجتماعی بر بروز اختلافات و برخی احساسات منفی در بین زوجین و همچنین تعارضات زناشویی اثرگذار است. سولیس² و دیگران (2022) در پژوهشی رابطه بین تعارض زناشویی و خیانت را در زوج‌هایی با رفتارهای جنسی پرخطر بررسی کردند. این مطالعه نشان داد که زوج‌هایی که سطح تعارض زناشویی بالایی دارند، بیشتر از زوج‌هایی که سطح تعارض زناشویی پایینی دارند، درگیر روابط خارج از ازدواج هستند. آدگیویگا³ (2022) در پژوهشی با عنوان تأثیر رسانه‌های اجتماعی بر ثبات زناشویی بزرگسالان متأهل در کلانشهر ایلورین نشان داد که شبکه‌های اجتماعی با ایجاد حواس‌پرتی زناشویی، بی‌توجهی به نقش‌ها و مسئولیت‌های زناشویی، ایجاد تعارض بین همسران، تشویق به خیانت زناشویی در میان سایرین، بر ثبات زناشویی بزرگسالان متأهل تأثیر گذاشته است.

جانسون⁴ و دیگران (2023) نشان دادند که زوج‌هایی که از استراتژی‌های مدیریت تعارض خودتنظیم‌تری مانند ذهن‌آگاهی و تنظیم هیجانی استفاده می‌کنند، نسبت به زوج‌هایی که بیشتر به راهبردهای اجتناب از تعارض یا راهبردهای حل تعارض پرخاشگرانه متکی هستند، کمتر احتمال دارد طلاق بگیرند. نویسندگان پیشنهاد کردند که آموزش راهبردهای خودتنظیمی به زوجها می‌تواند راهی مؤثر برای کاهش احتمال طلاق در بین زوج‌هایی باشد که دچار پریشانی زناشویی هستند. فینکل⁵ و دیگران (2022) در مطالعه‌ای نقش شفقت به خود را در کاهش اثرات منفی تعارضات زناشویی بر استعداد طلاق بررسی کردند. این مطالعه نشان داد که سطوح بالاتر شفقت به خود با سطوح پایین‌تری از تمایل به طلاق، حتی در بین زوج‌هایی که سطوح بالایی از تعارضات زناشویی را تجربه می‌کنند، مرتبط است. بنابراین سؤال پژوهش حاضر این است که آیا تعارض زناشویی در رابطه بین گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گرایش به طلاق و خیانت نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند؟

بر این اساس، مدل مفهومی پژوهش به شرح زیر تدوین شد.

شکل 1: مدل مفهومی پژوهش

¹ Gull, H.

² Solis, J. G.

³ Adegboyega, L. O.

⁴ Johnson, M. D.

⁵ Finkel, E. J.

روش کار

پژوهش حاضر از نظر هدف، بنیادی و از نظر روش پژوهش در زمره پژوهش‌های توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه افراد متأهل مراجعه کننده به مراکز خدمات مشاوره و روانشناسی واقع در منطقه 8 شهر تهران (شامل: مرکز مشاوره حال خوب، مرکز مشاوره دکتر افخم شکرالهی، مرکز مشاوره دکتر یوسفی، مرکز مشاوره دکتر طلاتیان) در بهار سال 1402 بود. نمونه گیری به روش در دسترس انجام شد و حجم نمونه بر اساس فرمول کلاین 2/5 تا 5 برابر تعداد ماده‌های ابزارها است. حداقل تعداد نمونه‌ها نیز باید 200 باشد (کلاین، 2016). بر اساس پژوهش حاضر، 14 ماده مربوط به پرسشنامه گرایش به طلاق روزلت جانسون و مورو (1986)، 12 ماده مربوط به پرسشنامه نگرش به خیانت واتلی (2008)، 13 ماده مربوط به پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی و 42 ماده مربوط به پرسشنامه تعارضات زناشویی (ثنایی، ذاکر و دیگران، 1387) است که مجموعاً 81 ماده می‌شود. بر این اساس تعداد حداقل افراد نمونه (با ضرب نمودن 81 در 2/5)، 202 نفر بود که در این پژوهش در جهت اطمینان حجم نمونه 250 نفر در نظر گرفته شد. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه گرایش به طلاق روزلت جانسون و مورو (1986)، پرسشنامه نگرش به خیانت واتلی (2008) و پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی بودند.

پرسشنامه گرایش به طلاق روزلت جانسون و مورو (1986):

معرفی ابزار: این پرسشنامه اولین بار به وسیله روزلت، جانسون و مورو (1986)، طراحی شد. این پرسشنامه در ابتدا یک ابزار 28 سوالی بود و سپس سؤالات آن به 14 گویه کاهش یافت که برای ارزیابی زوجین مستعد و متمایل به طلاق به کار می‌رود، که دارای 4 بُعد است، بعد تمایل برای خارج شدن (تمایل به طلاق)، بعد تمایل به مسامحه، بعد ابراز احساسات و بعد وفاداری است.

شیوه نمره گذاری: هر آیتم به وسیله مقیاس درجه‌بندی 7 تایی نمره‌گذاری می‌شود (1=هرگز، 2=بندرت، 3=خیلی کم، 4=کم، 5=زیاد، 6=خیلی زیاد، 7=همیشه). بنابراین نمره‌های این پرسشنامه با جمع نمرات ماده‌ها به دست می‌آید. به عبارت دیگر کمینه و بیشینه نمره‌های اندازه گیری تمایل یا عدم تمایل به طلاق می‌باشد، که نمره بالا حاکی از میزان بالای تمایل به طلاق در آزمودنی‌ها است. اعتبار و روایی: روزلت، جانسون و مورو (1986) در تحلیل آماری این پرسشنامه ضریب آلفا برای بعد خارج شدن (تمایل به طلاق) (0/91)، بعد ابراز احساسات (0/76)، وفاداری (0/63) و بعد مسامحه (0/86) گزارش کردند. این پرسشنامه توسط داوودی، اعتمادی و بهرامی (1387) در ایران هنجاریابی شد و بر روی 40 زوج اجرا شد که پایایی آن با استفاده از شیوه آلفای کرونباخ برای کل نمونه 0/88 (0/89 برای زنان و 0/87 برای مردان) بدست آمد و میزان آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های تمایل برای خارج شدن 0/89، ابراز احساسات 0/90، وفاداری 0/86 و مسامحه 0/72 بدست آمده است.

پرسشنامه نگرش به خیانت واتلی (2008):

معرفی ابزار: پرسشنامه نگرش به خیانت (روابط فرازناشویی) توسط واتلی (2008) طراحی و اعتباریابی شده است، این پرسشنامه شامل 12 گویه بسته پاسخ بر اساس طیف هفت درجه‌ای لیکرت می‌باشد، این پرسشنامه توسط سیدعلی تبار و دیگران (1394) اعتباریابی شده است.

شیوه نمره گذاری: این پرسشنامه، بر درجه‌بندی هفت‌گانه لیکرت صورت بندی شده است؛ کاملاً مخالفم نمره 1، مخالفم نمره 2، نسبتاً مخالفم نمره 3، نه موافق نه مخالف نمره 4، نسبتاً موافقم نمره 5، موافقم نمره 6، کاملاً موافقم نمره 7 می‌گیرد. سؤالات معکوس این پرسشنامه عبارتند از: 2 و 5 و 6 و 7 و 8 و 12 که به شیوه معکوس نمره‌گذاری می‌شوند.

اعتبار و روایی: جهت بررسی روایی این آزمون در ایران، از روایی ملاکی از (نوع واگرا) استفاده شده است. به همین منظور، پرسش نامه جهت گیری مذهبی آلپورت به کار گرفته شد. روایی واگرا با جهت گیری مذهبی درونی، 0/29 و با جهت گیری مذهبی بیرونی 0/16 به دست آمد (سیدعلی تبار و دیگران، 1394). آلفای کرونباخ این پرسشنامه در مطالعه عبدالله زاده (2010) 0/84 تأیید شده است. یافته‌ی پژوهش ویتلی (2008) حاکی از اعتبار مطلوب این نگرش سنج است، به طوری که آلفای کرونباخ حاصل از ضریب همسانی درونی 0/80 سنجیده شده است. برای تعیین پایایی این مقیاس از دو روش آلفای کرونباخ و ضریب بازآزمایی استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ مقیاس نگرش به روابط فرازناشویی 0/71 برآورد شده است. ضریب بازآزمایی حاصل از اجرای این آزمون نیز 0/87 سنجیده شده است (سیدعلی تبار و دیگران، 1394).

پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی:

معرفی ابزار: پرسشنامه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، به منظور سنجش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه طراحی شده است. این پرسشنامه دارای 13 سؤال می‌باشد و بر اساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت با سوالاتی مانند (به طور متوسط در شبانه روز چند ساعت از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه استفاده می‌کنید؟) به سنجش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه می‌پردازد.

شیوه نمره گذاری: مقیاس درجه‌بندی سوال‌های پرسشنامه در مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت است.

اعتبار و روایی: روایی پرسشنامه در پژوهش (رسول آبادی، 1394) سنجیده شده است و مورد تأیید بوده است. ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده در پژوهش (رسول آبادی، 1394) برای این پرسشنامه 0/78 برآورد شد.

پرسشنامه تعارضات زناشویی (ثنایی، ذاکر و دیگران، 1387):

معرفی ابزار: ثنایی ذاکر و براتی (۱۳۸۷) با هدف سنجیدن هفت بعد اصلی تعارضات زوجین این پرسشنامه را تدوین کردند. پرسشنامه شامل ۴۲ پرسش بوده بر مبنای تجربیات بالینی استاد راهنمای پژوهش ساخته شده است. این ابزار هفت جنبه یا هفت بعد از تعارضات زناشویی را اندازه می‌گیرد که عبارت‌اند از: کاهش همکاری، کاهش رابطه جنسی، افزایش واکنش‌های هیجانی، افزایش جلب حمایت فرزند، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان و جدا کردن امور مالی از یکدیگر.

شیوه نمره گذاری: نمره گذاری به این صورت است که برای هر پرسش پنج گزینه در نظر گرفته شده که به تناسب ۱ تا ۵ نمره به آن‌ها اختصاص داده شده است. حداکثر نمره کل پرسشنامه ۲۱۰ و حداقل آن ۴۲ است. حداکثر نمره هر خرده مقیاس مساوی با تعداد پرسش‌های آن خرده مقیاس ضربدر ۵ است. در این ابزار نمره بیشتر به معنی تعارض بیشتر و نمره کمتر به معنی رابطه بهتر است (ثنایی، ۱۳۸۹).

اعتبار و روایی: پرسشنامه تعارضات زناشویی از روایی محتوایی خوبی برخوردار است. در مرحله تحلیل مواد آزمون پس از اجرای مقدماتی و محاسبه همبستگی هر پرسش با کل پرسشنامه و مقیاس‌های آن، ۱۳ پرسش از ۵۵ پرسش اولیه حذف شده است (ثنایی، ۱۳۸۹). در پژوهش خزایی (۱۳۸۵) نمرات تمامی مؤلفه‌های پرسشنامه تعارضات زناشویی از ۳۱/۰ تا ۰/۸۲ با نمره کل تعارض زناشویی در سطح ۰/۰۱ همبستگی معناداری داشتند. دهقان در تحقیق خود برای هنجاریابی پرسشنامه تعارضات زناشویی روی یک گروه ۳۰ نفری بررسی انجام داده و از روش آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه 0/71 و برای هفت مؤلفه آن به ترتیب کاهش همکاری 0/73، کاهش رابطه جنسی 0/60، افزایش واکنش‌های هیجانی 0/74، افزایش جلب حمایت فرزند 0/81، افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود 0/65، کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان 0/81 و جدا کردن امور مالی از یکدیگر 0/69 به دست آمده است.

بعد از تکمیل پرسشنامه‌ها، ابتدا داده‌های مورد نیاز از پرسشنامه‌ها استخراج شد و سپس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این پژوهش، از روش‌های آمار توصیفی شامل فراوانی، درصد، میانگین و انحراف استاندارد و روش آمار استنباطی تحلیل مسیر برای تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته ها

مشخصات دموگرافیک پاسخ‌دهندگان

در این قسمت مشخصات دموگرافیک پاسخ‌دهندگان با کمک ابزارهای آمار توصیفی در جدول 1 گزارش می‌گردد.

جدول 1- توزیع مشخصات دموگرافیک پاسخ‌دهندگان

متغیر	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	92
	زن	158
	کل	250
گروه سنی	30-25	46
	35-30	99
	40-35	59
	45-40	33
	50-45	13
	کل	250
تحصیلات	دیپلم	124
	فوق دیپلم	18
	لیسانس	77
	فوق لیسانس	31
	کل	250
		100

توصیف داده‌ها

در بخش توصیف داده‌ها به بررسی و توصیف متغیرهای اصلی تحقیق شامل متغیرهای گرایش به طلاق، گرایش به خیانت، تعارضات زناشویی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی همراه با خرده مقیاس‌های این متغیرها در میان افراد متأهل مراجعه کننده به خدمات روان شناسی و مشاوره به لحاظ آماره‌های گرایش به مرکز (میانگین)، گرایش به پراکندگی (انحراف معیار) و توزیع نمرات (چولگی و کشیدگی) پرداخته می‌گردد.

جدول 2: توصیف و بررسی متغیرهای اصلی تحقیق

متغیرها	خرده مقیاس‌ها	کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی
گرایش به طلاق	نمایل به طلاق	۵	۱۵	۹/۸۴	۲/۱۹	۰/۲۷۴	-۰/۱۳۴
	تمایل به مسامحه	۶	۲۶	۱۵/۹۴	۴/۳۹	-۰/۰۰۷	-۰/۳۸۹
	ابراز احساسات	۱۱	۳۴	۲۱/۱۲	۵/۲۴	۰/۴۹۲	-۰/۰۲۵
	وفاداری	۳	۱۵	۷/۷۶	۲/۴۳	۰/۱۹۸	-۰/۵۰۳
	نمره کل گرایش به طلاق	۳۵	۷۵	۵۴/۶۶	۸/۲۰	۰/۰۱۱	-۰/۴۴۵
گرایش به خیانت	نمره کل گرایش به خیانت	۳۰	۵۵	۴۰/۰۶	۴/۹۵	۰/۷۵۹	-۰/۷۴۱
تعارضات زناشویی	کاهش همکاری	۱۳	۲۳	۱۷/۳۸	۲/۴۴	۰/۲۰۹	-۰/۶۷۷
	کاهش رابطه ی جنسی	۱۳	۲۴	۱۷/۷۴	۲/۶۵	۰/۲۸۹	-۰/۴۸۲
	افزایش واکنش‌های هیجانی	۲۱	۳۶	۲۹/۶۸	۳/۱۰	-۰/۲۰۸	-۰/۰۶۹
	افزایش جلب حمایت فرزند	۱۳	۲۲	۱۷/۱۸	۲/۲۷	۰/۱۲۷	-۰/۶۰۶
	افزایش رابطه فردی با خویشاوندان خود	۱۷	۲۹	۲۳/۱۸	۳/۰۱	۰/۰۴۳	-۰/۷۳۷
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	کاهش رابطه خانوادگی با خویشاوندان همسر و دوستان	۱۵	۲۸	۲۱/۲۰	۳/۰۶	۰/۰۳۳	-۰/۶۱۷
	جدا کردن امور مالی از یکدیگر	۱	۳۴	۲۶/۷۰	۵/۷۵	-۱/۲۶۳	۱/۲۶۱
	نمره کل تعارضات زناشویی	۱۲۳	۱۸۶	۱۵۳/۰۶	۱۵/۳۳	۰/۲۶۷	-۰/۴۱۸
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	نمره کل استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۴۱	۶۲	۵۰/۶۶	۵/۳۱	۰/۳۳۳	-۰/۴۱۴

جدول 2 نتایج توصیف و بررسی متغیرهای اصلی تحقیق را به همراه خرده مقیاس‌های آنان نشان می‌دهد. نتایج مبین آن است که میانگین نمره کل متغیر گرایش به طلاق در میان افراد 54/66 با انحراف معیار 8/20 می‌باشد که نشان می‌دهد میانگین به دست آمده از حد متوسط بازه ابزار بیشتر است. میانگین نمره کل گرایش به خیانت نیز 40/06 با انحراف معیار 4/95 است که نشان می‌دهد میانگین محاسبه شده از حد متوسط ابزار بیشتر می‌باشد. در خصوص متغیر تعارضات زناشویی میانگین نمره کل این متغیر نیز 153/06 با انحراف استاندارد 15/33 است که بیان می‌کند میانگین تعارضات زناشویی نیز در میان پاسخگویان از حد متوسط ابزار بالا است و در نهایت میانگین نمره کل استفاده از شبکه‌های اجتماعی 50/66 با انحراف معیار 5/31 است که این متغیر نیز از حد متوسط بازه ابزار بیشتر است. در مجموع نتایج آماره‌های توصیفی هریک از متغیرهای اصلی تحقیق نشان می‌دهد که پاسخگویان

از شبکه‌های اجتماعی به میزان زیادی استفاده می‌برند. همچنین دارای تعارضات زناشویی بالایی نیز هستند و در کنار این موضوع دارای گرایش به طلاق و خیانت نیز می‌باشند.

چولگی و کشیدگی داده‌ها دو آزمون آماری برای ارزیابی میزان پراکندگی فراوانی داده‌ها بوده و برای بررسی نرمال بودن توزیع استفاده می‌شوند. در علم آمار چولگی معیاری از تقارن یا عدم تقارن تابع توزیع می‌باشد. کشیدگی نیز نشان دهنده ی ارتفاع یک توزیع است. به عبارت دیگر کشیدگی معیاری از بلندی منحنی در نقطه ماکزیمم است و مقدار کشیدگی برای توزیع نرمال برابر با 3 است. زمانی که چولگی داده‌های یک متغیر در بازه‌ی (2, -2) و کشیدگی آن متغیر در بازه‌ی (3, -3) قرار گیرند گویند که آن متغیر دارای توزیع نرمالی می‌باشد همانطور که از جدول 2 نیز پیدا می‌باشد، میزان توزیع کشیدگی و چولگی هریک از متغیرهای تحقیق در بازه‌ی (2, -2) قرار دارد؛ در نتیجه می‌توان بیان کرد که تمامی متغیرهای تحقیق از نظر توصیفی دارای توزیع نرمالی می‌باشند.

بررسی وضعیت نرمال بودن متغیرهای تحقیق

یکی از مهمترین پیش‌فرض‌های انجام مدلسازی معادلات ساختاری بررسی وضعیت نرمال بودن متغیرهای تحقیق است که این مهم توسط آزمون آماری کلموگروف-اسمیرنوف در این مطالعه انجام شده است. نتایج جدول 3 حاکی از این مورد است.

جدول 3 بررسی وضعیت نرمال بودن متغیرهای تحقیق با آزمون کلموگروف-اسمیرنوف

متغیرها	آماره K-S	معناداری
گرایش به طلاق	۰/۰۹۲	۰/۱۸۴
گرایش به خیانت	۰/۱۲۵	۰/۰۶۵
تعارضات زناشویی	۰/۰۶۴	۰/۱۶۴
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۱۰۲	۰/۰۷۱

جدول 3 نشان می‌دهد که میزان معناداری متغیرهای اصلی تحقیق بالاتر از ضریب خطا 0/05 شده است در نتیجه می‌توان دریافت که تمامی متغیرهای اصلی تحقیق به لحاظ آمار استنباطی دارای توزیع نرمالی می‌باشند و پیش‌فرض نرمال بودن متغیرها مورد تایید قرار می‌گیرد.

بررسی همبستگی میان متغیرهای تحقیق

جدول 4: بررسی همبستگی میان متغیرهای تحقیق

متغیرها	۱	۲	۳	۴
گرایش به طلاق	۱			
گرایش به خیانت	***۰/۵۶۳	۱		
تعارضات زناشویی	***۰/۵۰۰	***۰/۴۶۴	۱	
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	***۰/۳۹۶	***۰/۲۷۹	***۰/۴۰۴	۱

** در سطح معناداری 0/01 معنادار است.

جدول 4 نتایج بررسی همبستگی میان هریک از متغیرهای اصلی تحقیق را با آزمون ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد. نتایج حاکی از آن است که متغیرهای تعارضات زناشویی با ضریب 0/500 و استفاده از شبکه‌های اجتماعی با ضریب 0/396 همبستگی مثبت و معناداری با متغیر گرایش به طلاق دارند. بدین معنا که میزان معناداری محاسبه شده از این روابط از سطح 0/01 کمتر

است. مبنی بر این که با افزایش تعارضات زناشویی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی میزان گرایش به طلاق نیز افزایش می‌یابد. نتایج همچنین نشان می‌دهد که متغیرهای تعارضات زناشویی با ضریب 0/464 و استفاده از شبکه‌های اجتماعی با ضریب 0/279 همبستگی معنادار و مثبتی در سطح 0/01 با متغیر گرایش به خیانت در میان پاسخگویان دارند. مبنی بر این که با افزایش تعارضات زناشویی و استفاده از شبکه‌های اجتماعی میزان گرایش به خیانت نیز گسترش می‌یابد. و در نهایت متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی با ضریب 0/404 دارای همبستگی مثبت و معناداری با متغیر تعارضات زناشویی می‌باشد بدین معنا که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی نیز میزان تعارضات زناشویی بالا می‌رود.

بررسی عدم همخطی میان متغیرهای پیش بین

یکی دیگر از پیش‌فرض‌های مهم در انجام مدلسازی معادلات ساختاری بررسی عدم همخطی میان متغیرهای پیش بین در مدل است که توسط دو آماره عامل تورم واریانس^۱ و حداقل تحمل^۲ انجام می‌گیرد. زمانی که میزان همبستگی و همخطی میان متغیرهای پیش بین بالا باشد نتایج در مدل دچار تحریف خواهد شد.

جدول 5: بررسی عدم همخطی میان متغیرهای پیش بین

متغیرها	حداقل تحمل	عامل تورم واریانس
تعارضات زناشویی	۰/۵۰۵	۱/۹۸۲
استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۵۰۵	۱/۹۸۲

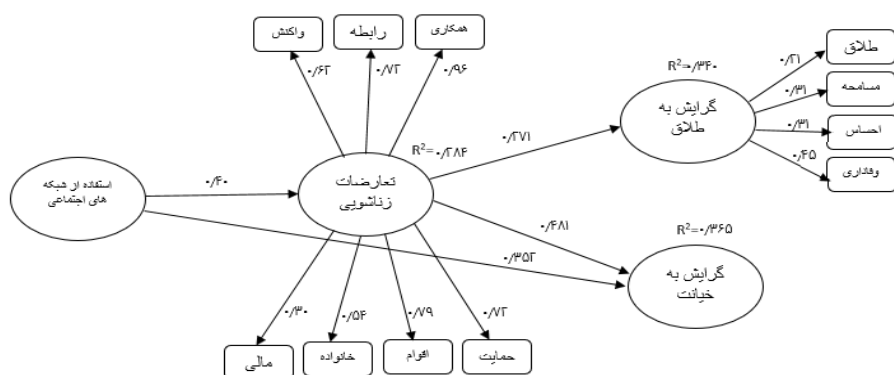
جدول 5 نتایج بررسی عدم همخطی میان متغیرهای پیش بین را نشان می‌دهد. زمانی که دو متغیر پیش بین وجود داشته باشد آماره‌های مذکور مشابه یکدیگر به دست می‌آید زیرا ضریب همبستگی مشابه ای را نسبت به یکدیگر کسب می‌کنند. در نتیجه میزان آماره حداقل تحمل برای متغیرها بالای 0/1 و میزان عامل تورم واریانس نیز زیر 10 شده است در نتیجه می‌توان بیان کرد که همخطی میان متغیرهای پیش بین وجود ندارد و این پیش‌فرض تایید می‌شود.

تحلیل داده‌ها

در بخش تحلیل داده‌ها به بررسی مدلسازی معادلات ساختاری (SEM) رابطه‌ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق و خیانت همراه با میانجی‌گری تعارضات زناشویی در میان افراد متاهل مراجعه کننده به مرکز خدمات مشاوره و روان‌شناسی به روش حداکثر درست‌نمایی پرداخته می‌گردد.

¹ Vif

² Tolerance

شکل 2: مدل نهایی معادلات ساختاری رابطه ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق و خیانت همراه با میانجی گری تعارضات زناشویی

شکل 2 نتایج بررسی مدل نهایی معادلات ساختاری رابطه ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق و خیانت همراه با میانجی گری تعارضات زناشویی را به روش حداکثر درست نمایی نشان می‌دهد. همانطور که مشهود است مدل حاضر از نوع مدل اصلاح شده است. پیش از اصلاح مدل حاضر رابطه ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق با معناداری 0/843 و ضریب استاندارد 0/038 به دست آمده بود که به دلیل غیر معنادار بودن این رابطه از مدل حذف گردید و مدل اصلاح شده در پژوهش قرار گرفت. ابتدا پیش از بررسی روابط در مدل باید شاخص‌های برازش مدل مورد تحلیل قرار گیرند. شاخص‌های برازش مدل حاکی از آن است که مدل مفروض، برازش نسبتاً مطلوبی با داده‌ها دارد. تعدادی از این شاخص‌ها عبارتند از: شاخص مجذور خی ساتورا- بنتلر¹ (χ^2)، شاخص برازش مقایسه‌ای² (CFI)، خطای ریشه مجذور میانگین تقریب³ (RMSEA) و شاخص برازندگی غیرتطبیقی (NFI). اگر مجذور خی از لحاظ آماری معنادار نباشد و نسبت خی دو به درجه آزادی کمتر از 5 باشد، دال بر برازش بسیار مناسب است. اگر شاخص‌های CFI، NFI بزرگتر یا مساوی 0/90 و شاخص RMSEA کوچکتر از 0/08 بر برازش مطلوب و خوب دلالت دارد. شاخص‌های برازش مدل پیشنهادی این پژوهش در جدول زیر آمده است:

جدول 6: شاخص‌های برازش مدل معادلات ساختاری رابطه ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق و خیانت همراه با میانجی گری تعارضات زناشویی

PNFI	RMSEA	CFI	NFI	CMIN/DF
0/913	0/078	0/924	0/902	4/563

¹ Stora-Bentler Scaled Chi-Square

² Comparative Fit Index (CFI)

³ Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

جدول 6 نتایج بررسی شاخص‌های برازش مدل معادلات ساختاری رابطه ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق و خیانت همراه با میانجی گری تعارضات زناشویی را نشان می‌دهد نتایج مبین آن است که میزان شاخص نسبت خی دو بر درجه آزادی 4/563 شده است که از میزان 5 کمتر است و مورد تایید قرار می‌گیرد. میزان شاخص RMSEA نیز 0/078 است که از میزان 0/08 کمتر و مورد قبول است و در نهایت میزان شاخص‌های 0/902 NFI، 0/924 CFI، و 0/913 PNFI است که هر سه این شاخص‌ها از میزان 0/9 بیشتر می‌باشند و مورد قبول هستند. به طور کلی می‌توان بیان کرد که شاخص‌های برازش مدل مورد تایید می‌باشند و از نتایج مدل می‌توان در جهت تایید یا رد فرضیه‌های تحقیق استفاده نمود. در ادامه جدول 4-6 نتایج بررسی ضرایب استاندارد و غیر استاندارد مستقیم رابطه ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق و خیانت همراه با میانجی گری تعارضات زناشویی را نشان می‌دهد.

جدول 7: بررسی اثر مستقیم ضرایب استاندارد و غیر استاندارد متغیرهای تحقیق

متغیرهای پژوهش	پارامتر استاندارد	پارامتر شده (β)	خطای استاندارد (S.E)	آزمون معناداری (t)
استفاده از شبکه‌های اجتماعی ← تعارضات زناشویی	۰/۳۳۸	۰/۴۰۳	۰/۰۲۰	۷/۲۴۰*
تعارضات زناشویی ← گرایش به طلاق	۰/۲۳۰	۰/۲۷۱	۰/۰۵۹	۳/۹۱۳*
استفاده از شبکه‌های اجتماعی ← گرایش به خیانت	۰/۳۳۰	۰/۳۵۲	۰/۱۸۷	۵/۳۰۷*
تعارضات زناشویی ← گرایش به خیانت	۱/۷۴۳	۰/۴۸۱	۰/۳۱۰	۸/۴۴۷*

*T-value>1/96

جدول 7 نتایج بررسی ضرایب استاندارد و غیر استاندارد مستقیم رابطه ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق و خیانت همراه با میانجی گری تعارضات زناشویی را در میان متاهل‌ها نشان می‌دهد. نتایج حاکی از آن است که متغیر درونزاد استفاده از شبکه‌های اجتماعی با ضریب استاندارد 0/403 و میزان تی 7/240 بر متغیر میانجی تعارضات زناشویی و با ضریب استاندارد بتا 0/352 و میزان تی 5/307 بر متغیر درونزاد گرایش به خیانت اثر معناداری دارد زیرا میزان تی به دست آمده از میزان 1/96 بیشتر است. بدین معنا که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی توسط افراد میزان تعارضات زناشویی و گرایش به خیانت نیز گسترش می‌یابد. نتایج همچنین نشان می‌دهد که متغیر میانجی تعارضات زناشویی با ضریب استاندارد بتا 0/271 و میزان تی 3/913 بر متغیر درونزاد گرایش به طلاق و با میزان ضریب استاندارد بتا 0/481 و میزان تی 8/447 بر متغیر درونزاد گرایش به خیانت اثر معناداری دارد. زیرا میزان تی این روابط از 1/96 بیشتر است مبنی بر این که با افزایش تعارضات زناشویی در میان افراد میزان گرایش به طلاق و گرایش به خیانت نیز بالا می‌رود. جدول 4-7 نتایج بررسی ضرایب استاندارد اثر کل، مستقیم و غیر مستقیم روابط میان متغیرها را بیان می‌کند.

جدول 8: بررسی اثر مستقیم، غیر مستقیم و اثرات کل متغیرهای تحقیق

متغیرهای پژوهش	اثرات مستقیم	اثرات غیر مستقیم	اثرات کل
استفاده از شبکه‌های اجتماعی ← تعارضات زناشویی	۰/۴۰۳*		۰/۴۰۳
تعارضات زناشویی ← گرایش به طلاق	۰/۲۷۱*		۰/۲۷۱

استفاده از شبکه‌های اجتماعی ← گرایش به خیانت	*0/۳۵۲	*0/۱۹۳	0/۵۴۵
تعارضات زناشویی ← گرایش به خیانت	*0/۴۸۱		0/۴۸۱
استفاده از شبکه‌های اجتماعی ← گرایش به طلاق		*0/۱۰۹	0/۱۰۹

*T-value>1/96

جدول 8 نتایج بررسی ضرایب استاندارد مستقیم، غیر مستقیم و کل رابطه‌ی میان استفاده از شبکه‌های اجتماعی با گرایش به طلاق و خیانت همراه با میانجی‌گری تعارضات زناشویی را نشان می‌دهد. همانطور که مشهود است متغیر برونزاد استفاده از شبکه‌های اجتماعی علاوه بر اثر مستقیم و معنادار بر متغیر درونزاد گرایش به خیانت با ضریب استاندارد بتا 0/352 دارای اثر غیر مستقیمی بر این متغیر از راه میانجی‌گری متغیر تعارضات زناشویی نیز با ضریب استاندارد 0/193 می‌باشد. همچنین میزان برونزاد استفاده از شبکه‌های اجتماعی بدون آنکه اثر مستقیم و معناداری بر متغیر درونزاد نهایی گرایش به طلاق داشته باشد، دارای اثر غیر مستقیم با ضریب استاندارد 0/109 با میانجی‌گری تعارضات زناشویی است. در نتیجه جهت سنجش معناداری این روابط غیر مستقیم در مدل حاضر از آزمون سوبل استفاده می‌گردد. فرمول آزمون سوبل عبارتند از:

$$t - \text{Value} = \frac{a * b}{\sqrt{(b^2 * s_a^2) + (a^2 * s_b^2) + (s_a^2 * s_b^2)}}$$

نتایج آزمون سوبل نشان داد که میزان معناداری تی اثر غیر مستقیم متغیر برونزاد استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر گرایش به طلاق 2/231 با ضریب استاندارد بتا 0/109 می‌باشد مبنی بر این که میزان تی محاسبه شده از میزان 1/96 بیشتر است همچنین میزان تی اثر غیر مستقیم استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر گرایش به خیانت با میانجی‌گری تعارضات زناشویی 2/862 با ضریب استاندارد 0/193 است که این میزان تی نیز از 1/96 بیشتر است در نتیجه به طور کلی می‌توان بیان کرد که با افزایش استفاده از شبکه‌های اجتماعی و در پس آن افزایش تعارضات زناشویی در میان افراد میزان گرایش به طلاق و خیانت نیز ارتقا می‌یابد.

نتایج مقایسه میان ضرایب استاندارد کل اثرگذار بر متغیر درونزاد نهایی گرایش به طلاق و خیانت نیز نشان می‌دهد که بالاترین میزان ضریب استاندارد کل مربوط به متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی در رابطه با متغیر درونزاد گرایش به خیانت با میزان ضریب 0/545 می‌باشد و بعد از آن اثر متغیر میانجی تعارضات زناشویی بر گرایش به خیانت با ضریب استاندارد اثر کل 0/481 محسوب می‌گردد.

مقدار ضرایب تعیین به دست آمده برای متغیر میانجی تعارضات زناشویی و متغیرهای درونزاد گرایش به طلاق و گرایش به خیانت در مدل نشان می‌دهد که میزان ضریب تعیین متغیر تعارضات زناشویی 0/284 است بدین معنا که متغیر استفاده از شبکه‌های اجتماعی به میزان 28/4 درصد توانسته تغییرات متغیر میانجی تعارضات زناشویی را تبیین کند. نتایج همچنین نشان می‌دهد که میزان ضریب تعیین متغیر گرایش به طلاق 0/340 و برای متغیر گرایش به خیانت 0/365 برآورد شده است مبنی بر این که متغیرهای برونزاد استفاده از شبکه‌های اجتماعی و میانجی تعارضات زناشویی به میزان 34 درصد قادر به تبیین متغیر گرایش به طلاق و به میزان 36/5 درصد قادر به تبیین متغیر گرایش به خیانت بودند.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف اصلی نقش واسطه‌ای تعارض زناشویی در رابطه بین گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گرایش به طلاق و خیانت انجام شده است. طرح پژوهشی حاضر توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه افراد متأهل مراجعه کننده به مراکز خدمات مشاوره و روانشناسی واقع در منطقه 8 شهر تهران در بهار سال 1402 بود. نمونه گیری به روش در دسترس انجام شد و تعداد 250 نفر انتخاب گردید. پرسشنامه گرایش به طلاق روزلت جانسون و مورو (1986)، پرسشنامه نگرش به خیانت واتلی (2008)، پرسشنامه استفاده از شبکه‌های اجتماعی و پرسشنامه تعارضات زناشویی ثنائی، ذاکر و دیگران (1387) به آن‌ها داده شد و توسط افراد نمونه تکمیل گردید. تجزیه و تحلیل داده‌های خام حاصل از این پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی با استفاده از تحلیل معادلات ساختاری صورت گرفت. نتایج نشان داد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر تعارضات زناشویی تأثیر معنادار دارد. نتایج این فرضیه با پژوهش‌های فریبرز، ساروخانی و حضرتی صومعه (1400)، اولومی، عبداللهی و دیگران (2022)، گول، اقبال و دیگران (2019) همسو می‌باشد. زمانی که افراد بیشتر وقت خود را صرف رسانه‌های اجتماعی کنند، زمان کمتری را با همسر خود می‌گذرانند و ارتباط کمتری دارند. این افراد بودن در رسانه‌های اجتماعی را به همنشینی با همسر ترجیح می‌دهند و به مرور باعث به وجود آمدن مشکلات زناشویی می‌گردد. این افراد در فضای مجازی کسی را دارند که به آنها توجه کند و حرف دل آن‌ها را بشنود و همسو با آنها فکر کند، بنابراین قدرت تحمل نگرش‌های مخالف خود را ندارند و در مشاجرات با همسر کوتاه نمی‌آیند و در زمان دعوا برای آرامش یافتن به فضای مجازی رجوع می‌کنند و با گذشت زمان این تعارضات زناشویی بیشتر می‌گردد.

همچنین در خصوص تعارضات زناشویی بر گرایش به طلاق نتایج نشان داد که تعارضات زناشویی بر گرایش به طلاق تأثیر معنادار دارد و فرضیه تایید می‌گردد. نتایج این فرضیه با پژوهش نبینی آناهیتا و دیگران (1399)، جانسون و دیگران (2023) همسو می‌باشد. به منظور تبیین این فرضیه می‌توان گفت که تعارضات زناشویی عبارتند از اختلاف یا تنش بین دو فرد متأهل یا در یک رابطه متعهد. این تضادها می‌تواند به دلیل تفاوت در باورها، ارزش‌ها، اهداف و انتظارات و همچنین به هم خوردن ارتباطات، کشمکش‌های مالی، خیانت و مسائل دیگر باشد. زمانی که تعارضات زناشویی زیاد باشد، زن و شوهر ممکن است در ارزش‌ها و نگرش‌ها با یکدیگر متفاوت باشد و نمی‌توانند از خودگذشتگی داشته باشند و پیوسته بحث و مشاجره دارند. این موارد اگر شدت بیشتری پیدا کند و طرفین گذشت نداشته باشند و پیوسته بحث و اختلافات بالا بگیرد منجر به طلاق می‌گردد.

در خصوص استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر گرایش به خیانت نیز نتایج نشان داد که استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر گرایش به خیانت تأثیر معنادار دارد. نتایج این فرضیه با پژوهش آدگبویگا (2022) همخوانی دارد. زمانی که افراد یک خانواده بیش از حد به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی می‌پردازند، روابط اعضا دچار خلل می‌شود و افراد از یکدیگر فاصله می‌گیرند و فضای خانواده به گونه‌ای می‌شود که علی‌رغم این که افراد در کنار هم زندگی می‌کنند اما با یکدیگر تعامل کمتری خواهند داشت؛ عاطفه کمتری به یکدیگر نشان می‌دهند و ارتباطات کم عمق‌تری برقرار خواهند کرد. احتمال وجود دارد که در فضای مجازی فردی جایگزین همسر گردد و افراد به جای نثار محبت و مهربانی به همسر به فرد غریبه‌ای در فضای مجازی ابراز علاقه نمایند و یک خیانت عاطفی شکل گرفته که در گذر زمان به خیانت جنسی تبدیل می‌گردد.

در خصوص تعارضات زناشویی بر گرایش به خیانت نتایج نشان داد تعارضات زناشویی بر گرایش به خیانت تأثیر معنادار دارد و فرضیه تایید می‌گردد. نتایج این فرضیه با پژوهش سولیس و دیگران (2022) همسو می‌باشد زمانی که تعارضات بین زوجین زیاد باشد، تفاوت بین زوجین زیاد است و نمی‌توانند همدیگر را درک کنند، ارزش‌ها و نگرش‌های متفاوت دارند و یکدیگر را نمی‌فهمند. بنابراین این افراد زمانی که توسط شخصی مورد توجه قرار بگیرند و آن فرد را از نظر ارزش‌ها و سلیقه‌ها همسو با خود ببینند، به سمت آن فرد کشیده شده و به آن وابستگی عاطفی پیدا می‌کنند و خیانت بوجود می‌آید.

در نهایت نتایج نشان داد تعارض زناشویی در رابطه بین گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گرایش به طلاق و خیانت نقش واسطه‌ای دارد و فرضیه تایید می‌گردد. نتایج این فرضیه با پژوهش‌های فریبرز، ساروخانی و حضرتی صومعه (1400)، اولاومی، گول، اقبال و دیگران (2019)، نبیثی آناهیتا و دیگران (1399)، جانسون و دیگران (2023) همسو می‌باشد. زمانی که افراد در فضای مجازی حضور پررنگ داشته باشند و ساعت‌های طولانی با دوستان و افراد غریبه چت کنند، همواره افرادی مشابه و هم عقیده با خود پیدا می‌کنند که باعث درک شدن می‌گردد و در زمان مشاجرات زناشویی، فرد به فضای مجازی و گفتگو با افراد مورد نظر روی می‌آورد و با ارتباط برقرار کردن با دوستان مجازی خود احساس آرامش می‌کند و رفته رفته در دعوای زناشویی قدرت تحمل فرد کم شده و صبوری و از خودگذشتگی ندارد و تعارضات شدید می‌گردد. بالا رفتن تعارضات به دلیل از بین بردن حس آرامش و ایجاد مشکلات عدید منجر به گرایش به افرادی غیر از همسر برای ارضای نیازهای محبت و جنسی می‌گردد و در یک‌سری از افراد منجر به تصمیم طلاق برای رهایی از درگیری‌ها و سختی‌ها می‌گردد. در نهایت با توجه به نتایج مقاله به محققین آتی پیشنهاد می‌گردد که تحقیق حاضر با همین موضوع درسال‌های آینده در سایر شهرها و با سایر روشهای نمونه‌گیری انجام گیرد. همچنین در پژوهش‌های آینده بررسی نقش واسطه‌ای تعارض زناشویی در رابطه بین گرایش به استفاده از شبکه‌های اجتماعی و گرایش به طلاق و خیانت با کنترل سن و سطح تحصیلات بررسی گردد.

تبیین و بحث ضعیف است بیشتر به مرور : [U1] Commented
سوابق شبیه است

منابع

- پیکانیان، ر و فرهادی، ه. (1396). بررسی اعتیاد به اینترنت، میزان استفاده از پیام‌رسان‌های آنلاین و خیانت‌های اینترنتی به عنوان پیش‌آیند طلاق در زوج‌های در آستانه طلاق و مطلقه شهر اصفهان. *پژوهش‌های علوم شناختی و رفتاری*، 7(1): 81-90.
- رحیمی، م؛ شکریگی، ع؛ ساروخانی، ب و حضرتی، ز. (۱۳۹۶) بررسی جامعه شناختی رابطه شبکه‌های اجتماعی مجازی و تغییرات جاری در خانواده‌ها پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، 5(8): 67-83.
- رضاپور، ر؛ ذاکری، م و ابراهیمی، ل. (1396). پیش‌بینی خودشیفتگی، ادراک تعاملات اجتماعی و تعارضات زناشویی بر اساس استفاده از شبکه‌های اجتماعی. *خانواده پژوهی*، 13(2): 197-214.
- سلیمانی، م. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی تلفن همراه با اهمال کاری، تحصیلی احساس تنهایی و سلامت روان در دانش آموزان پسر سوم دبیرستان شهر قم پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی تهران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- فریبرز، ز؛ ساروخانی، ب و حضرتی صومعه، ز. (1400). مدل سازی معادلات ساختاری تأثیر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی مجازی بر تعارضات زناشویی در خانواده‌های تهرانی. *تغییرات اجتماعی-فرهنگی*، 18(1): 131-158.
- گنجی، م؛ نیازی، م و ملک پور شهرکی، ع. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر اعتیاد به فناوری‌های نوین ارتباطی اینترنتی ماهواره بر از هم گسیختگی خانواده در شهر کرد. *فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران*، 4(1): 62-73.

- مجردی، و؛ اسلامی، ع و جمال، س. (۱۳۹۳). بررسی وضعیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی بین دانشجویان استان خراسان شمالی فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، ۸۵-۹۹.
- نبیئی، آ؛ حسینی، س؛ کاکابرایی، ک و امیری، ح. (۱۳۹۹). الگوی معادلات ساختاری در رابطه بین گرایش به طلاق با مهارت‌های ارتباطی و سلامت خانواده اصلی با نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی و تعارضات زوجین. سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۴ (۱): ۹-۱۷.
- نیک‌منش، ز و امیری‌مقدم، دین‌محمد. (۱۳۹۹). بررسی و ارزیابی نگرش به خیانت و رابطه آن با دلزدگی و تعارض زناشویی. دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۲۴(۳): ۳۷-۵۲.
- Adegboyega, L. O. (2022). Influence of social media on Marital Stability of Married Adults in Ilorin Metropolis. In Families in Nigeria: Understanding Their Diversity, Adaptability, and Strengths. Emerald Publishing Limited.
- Ali, P. A., McGarry, J., & Maqsood, A. (2022). Spousal role expectations and marital conflict: perspectives of men and women. Journal of interpersonal violence, 37(9-10), NP7082-NP7108.
- Atapour, N., Falsafinejad, M. R., Ahmadi, K., & Khodabakhshi-Koolaei, A. (2021). A study of the processes and contextual factors of marital infidelity. Practice in Clinical Psychology, 9(3), 211-226.
- Borst, J. B. (2015). A systematic review of the effects of family conflict: Focusing on divorce, infidelity, and attachment style.
- Clayton, R. B. (2014). The third wheel: The impact of Twitter use on relationship infidelity and divorce. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(7), 425-430.
- Cohen, T. F., & Strong, B. (2020). The marriage and family experience: Intimate relationships in a changing society. Cengage learning.
- Ferrier, S. (2020). *Marriage*. Outlook Verlag.
- Fincham, F. D., Beach, S. R., Davila, J., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2015). Spiritual intimacy and relationship satisfaction in long-term marriages: Influences of gender and attachment. Journal of Family Issues, 36(3), 387-411.
- Fye, M. A., & Mims, G. A. (2019). Preventing infidelity: A theory of protective factors. The Family Journal, 27(1), 22-30.
- Gao, M., Du, H., Davies, P. T., & Cummings, E. M. (2019). Marital conflict behaviors and parenting: Dyadic links over time. Family relations, 68(1), 135-149.
- Gottman, J. M. (2014). What predicts divorce?: The relationship between marital processes and marital outcomes. Psychology Press.
- Guitart, A. E., Geher, G., Kruger, D. J., Garcia, J. R., Fisher, M. L., & Fitzgerald, C. J. (2017). Defining and distinguishing sexual and emotional infidelity. Current Psychology, 36, 434-446.
- Gull, H., Iqbal, S. Z., Al-Qahtani, S., Alassaf, R. A., & Kamaleldin, M. M. (2019). Impact of social media usage on married couple behavior a pilot study in Middle East. International Journal of Applied Engineering Research, 14(6), 1368-1378.
- Härkönen, J. (2014). Divorce: Trends, patterns, causes, and consequences. The Wiley Blackwell companion to the sociology of families, 303-322.
- Jain, S., & Bhatia, R. (2015). Impact of social media on marital quality amongst army couples. Indian Journal of Applied Research, 5(10), 1-3.

- Johnson, L. N. (2018). Intergenerational family systems theory. In *Innovations and Advances in Family Therapy for Eating Disorders* (pp. 13-31). Routledge.
- Johnson, M. D., Woodruff, E., & Fincham, F. D. (2023). Self-regulatory Conflict Management and the Likelihood of Divorce Among Couples Experiencing Marital Distress. *Journal of Family Psychology*, 37(1), 87-96.
- Johnson, S. M., & Lebow, J. L. (2000). The coming apart of intimate relations: A contextual perspective. In S. Duck (Ed.), *Handbook of personal relationships* (2nd ed., pp. 507-524). John Wiley & Sons.
- Keles, B., McCrae, N., & Grealish, A. (2020). A systematic review: the influence of social media on depression, anxiety and psychological distress in adolescents. *International Journal of Adolescence and Youth*, 25(1), 79-93.
- McDaniel, B. T., Drouin, M., & Cravens, J. D. (2017). Do you have anything to hide? Infidelity-related behaviors on social media sites and marital satisfaction. *Computers in human behavior*, 66, 88-95.
- Nursyifa, A. (2020). Shifting Causes of Divorce in Indonesia Due to Social Media In Sociological Perspective. *Solid State Technology*, 63(2s).
- Olawumi, K., Abdullahi, H. I., & Oyinlola, O. A. (2022). Social Media, A Basis for Marial Instability Domestic Violence in Ota, Ogun state, Nigeria. *African Journal for The Psychological Studies of Social Issues*, 25(3).
- Reid Chassiakos, Y. L., Radesky, J., Christakis, D., Moreno, M. A., Cross, C., Hill, D., ... & Swanson, W. S. (2016). Children and adolescents and digital media. *Pediatrics*, 138(5).
- Sadeghi SoheilaIrfan Menesh Iman, , (2013). Situationism and Discourse Analysis of Social Theoreticians from the Ideal Family in Iran, *Quarterly Journal of the Social Cultural Council of Women and Family*, 15th year / No. 58
- Sahni, S. P., & Jain, G. (2018). An overview: Internet infidelity. *Internet Infidelity: An Interdisciplinary Insight in a Global Context*, 1-12.
- Scheeren, P., Apellániz, I. D. A. M. D., & Wagner, A. (2018). Marital infidelity: The experience of men and women. *Trends in Psychology*, 26, 355-369.
- Scheeren, P., Apellániz, I. D. A. M. D., & Wagner, A. (2018). Marital infidelity: The experience of men and women. *Trends in Psychology*, 26, 355-369.
- Shafer, K., & Keith, P. M. (2014). Job status, unemployment, and extramarital sex. *Journal of Marriage and Family*, 76(2), 338-352.
- Solis, J. G., Pérez-Fuentes, M. d. C., Molero, M. M., Gázquez, J. J., & Carrión, J. J. (2022). Marital conflict and infidelity in couples with high-risk sexual behaviours: The role of mental health symptoms. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(1), 234.
- Solis, J. G., Pérez-Fuentes, M. d. C., Molero, M. M., Gázquez, J. J., & Carrión, J. J. (2022). Marital conflict and infidelity in couples with high-risk sexual behaviours: The role of mental health symptoms. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(1), 234.
- Urooj, A., & Anjum, G. (2015). Perception of Emotional and Sexual Infidelity among Married Men and Women. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 30(2).
- Wagner, A., Mosmann, C. P., Scheeren, P., & Levandowski, D. C. (2019). Conflict, conflict resolution and marital quality. *Paidéia (Ribeirão Preto)*, 29.
- Wagner, M. (2020). On increasing divorce risks. *Divorce in Europe: New insights in trends, causes and consequences of relation break-ups*, 37-61.

- Wagner, M. (2020). On increasing divorce risks. Divorce in Europe: New insights in trends, causes and consequences of relation break-ups, 37-61.
- Wang, Y. H., Haslam, M., Yu, M., Ding, J., Lu, Q., & Pan, F. (2015). Family functioning, marital quality and social support in Chinese patients with epilepsy. *Health and quality of life outcomes*, 13(1), 1-8.
- Widiantari, M. M., Utari, P., & Nurhaeni, I. D. A. (2019, August). Social media effect on divorce. In 1st Annual International Conference on Social Sciences and Humanities (AICOSH 2019) (pp. 162-167). Atlantis Press.
- Widiantari, M. M., Utari, P., & Nurhaeni, I. D. A. (2019, August). Social media effect on divorce. In 1st Annual International Conference on Social Sciences and Humanities (AICOSH 2019) (pp. 162-167). Atlantis Press.

The mediating role of marital conflict in the relationship between the inclination towards using social networks and the propensity for divorce and infidelity

Sahar Vaghefi ¹, Saeid Jahanian ^{2*}

This study investigates the mediating role of marital conflict in the association between the propensity to use social networks and the inclination towards divorce and infidelity. Conducted as a correlational research project, the study's population comprised married individuals seeking counseling and psychological services in district 8 of Tehran during the spring of 1402. Utilizing Klein's formula, a sample of 250 participants was selected through convenience sampling. Data collection employed Roosevelt Johnson and Morrow (1986) Divorce Tendency Questionnaire,

¹ Master Student of psychology, Department of psychology, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran.

² Assistant Professor, Department of psychology, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran
(Corresponding Author)

Watley's Infidelity Attitude Questionnaire (2008), the Social Network Use Questionnaire, and Sanai, Zakir et al.'s Marital Conflicts Questionnaire (2007). Findings indicate that marital conflict serves as a mediator between the inclination to use social networks and the tendency towards divorce and infidelity. Furthermore, the exogenous variable of social network usage demonstrates a significant direct impact on the endogenous variable of infidelity propensity ($\beta = 0.352$) and an indirect effect mediated by marital conflicts ($\beta = 0.193$). Additionally, while social network usage does not directly affect divorce propensity, it exerts an indirect influence ($\beta = 0.109$) mediated by marital conflicts. Results underscore the significant impact of social network usage on marital conflicts, as well as the consequential effects of marital conflicts on divorce and infidelity tendencies. The study confirms the hypothesized mediating role of marital conflict in the relationship between social network usage and divorce and infidelity tendencies.

Keywords: Marital conflict, social network usage, divorce propensity, infidelity tendency